

## Adatok az „Erdészeti műszótár“-hoz.

### I.

E lapok mult évi IX. füzetében néhány székely földön gyűjtött szó volt közölve, melyek, igaz, használatban vannak azon a vidéken, a hol gyűjtettek, azonban részint az illető fogalmak megjelölésére itt alkalmazott szók nem voltak közölve, részint egy pár szó úgy van előadva, mintha azok itt magyar szószámban használtatnának, holott valóban román szók s csak azon a vidéken vannak használatban, melynek fapiacza Románia, honnan e nevek származnak.

Gondolom nem veszi rossz néven sem a tisztelt szerkesztő ur, sem az említett czikk ismeretlen szerzője, ha e néhány szót részben kiegészítem, részben egy pár itt használt szóval megtoldom.

Borszék vidékén s egész Csikmegyében csutka, csutika vagy fenyőalma, de leginkább csalóka a toboz.

Az erdei fenyőt csakugyan luczfenyő-nek nevezik.

A lácza szintén zárt állásban felnőtt szép növésű, ágatlan törzs, de azt hiszem ez léczfá-ból van ferditve, mert közönségesen ilyen fát szokás akár szalma, akár deszka, vagy dránicza fedésnél használni az épület beléczezésére, és pedig ezen vékony törzsek két oldalról megfaragva alkalmaztatnak.

A lúcfenyőt nálunk veresfenyő-nek,

a jegenyefenyőt fehér fenyő-nek nevezik.

A veresfenyő ritkán fordul elő s úgy látszik valami németet kaptak rajta a székelyek, mikor beplántálta, mert német fenyő-nek, különben ostorfenyő-nek is hívják.

A henyefenyő neve itt kigyófenyő, úgy mászik a földön mint a kigyó.

A gyalogfenyő borsfenyő vagy borsika.

A tölgyeket általában cserfá-nak mondják.

A galagonyát pedig Isten gyümölcséfá-nak.

A Bajnócza, Spiraea fajokat gyöngyemény vagy helyesebben gyöngyeményfá-nak, mert a gyöngyöt gyöngynek nevezik.

A lonicerát csontfá-nak.

Az áfonyát inkább kokojzá-nak mint kukojszá-nak.

Sirüllő-nek nemcsak az erdei fapálya kanyarulatát, hanem általában az utak és patakok kanyarulatait nevezik.

Szekerével is megsirül, megtér, megtérül a székel, fordulás helyett.

A sirít ige használatban van továbbá a sodor, elsodor helyett, például: a viz elsiritette.

A farkaló legtöbb helyen farkazó. A dörzsféknek több faja van használatban a közönséges erdőlő (félvágás) és széna és gabona hordó (egészvágás) szekérnél.

Talabor: olyan kis vállu (vályu) alaku fasaru, melybe rendszerint a hátsó balkerék helyeztetik, s orránál fogva a szekér derekához köttetik, hogy a kerék át ne haladjon rajta. Ez a földön csúszván, a szekér gyorsaságát mérsékli. Néha vasból is készül.

Teke: A szekér gyorsaságának mérséklésére egy erős rud úgy köttetik a szekér oldalához, hogy a hátsó tengely alatt áthaladva, azt felemelje s ez által egyik hátsó kerék forgását megakadályozza; a rud végével a földön csuszik.

Surlató: Surló: Ismét a gyorsaság mérséklése céljából egy rud úgy köttetik a szekér oldalához, hogy középevel a hátsó kerék külső falához szorítottván, ennek sebesebb forgását akadályozza.

Csatló: csatoló rúd: A lánczczal lazán átkötött szekér megszorítására szolgáló bükkfa rud, mely úgy alkal-

maztatik, leginkább fával megterhelt szekérnél, hogy vastagabb végével a lánccsal dugatik, másik vége hátraszorítottatik és a szekér hátsó részéhez megkötetik, mi által a lánccsal megrövidülvén, a hasábokat a szekérhez szorítja és összetartja.

Nyújtó: A szekér első és hátsó tengelyének összefoglalására szolgáló  $5/10$  cm-esre faragott bükkfa lécz.

Tézsola: Tézsola: Négy ökrös fogatnál az első pár ökrös rudja, mely két szem (tag) lánccsal és karikával foglaltatik a tulajdonképeni szekérrudhoz.

Derékszeg: drékszeg, melylyel a fergettyü, fürgentyü erősítettik a szekér első párnafájához, s mely egyuttal a nyújtót is az első tengelyhez foglalja.

Fergettyü: fürgentyü: a szekér fordulását eszközölő készülék.

A kerék részei is másképp neveztetnek, mint az általában szokásos.

A kerékagyat kerékfej-nek,

a küllőt fentő-nek,

a kerék talpat kerékfal-nak nevezik.

A száznál a szántalpat szántáll-nak, a párnafát (eplént) tartó oszlopocskákat szántláb-nak mondják.

A czándura román szó s fergácsot jelent, valószínűleg az ezen elnevezés alatt előforduló deszka kis méretei miatt jutott nevéhez.

Duláp: szintén román szó s szekrényládát jelent, e név alatt különböző méretű padlódeszkát értenek, mely azonban itt csak a tutajokban való szállítás kedvéért termeltetik ezen méretekben, felhasználás előtt azonban újra szétfűrészelik vékonyabb deszkákra, melyekből a déli gyümölcsök becsomagolására és szállítására szolgáló ládák készülnek.

Gyergyó-Szt.-Miklóson 1884. október 16.

*Imre Dénes.*

## II.

*Galgamenti magyar erdészeti szók.*

**Pofás fejsze:** midőn a fejszeél közelében igen dudorodott a fejszelap, akkor „pofás“ a fejsze.

**Lehajazni, lehajalni:** az álló törzset mellmagasságban meghántani. A faorzó „lehajazza“ a fatörzset, hogy tövön szárítsa a fát.

**Csonkolás:** sarjerdőüzemnél „csonkolják“ a magasra hagyott tuskókat mellékhasználatképen.

**Pandal:** a mély erdei utak oldalai. Ilyenkor a szekér tengelye vágja a „pandalt“, különösen „kátyús“ kelyeken.

**Hegyelni:** Hegyelik pl. a lúcsövényt, midőn a törzs- és ághajtások hegyeit vagdossák, nyesdesik.

**Rakodó:** olyan hely, hol a fatermény időlegesen helyeztetik el az erdőn.

**Fahaj:** a cserkéreg és a fa kérgét is így jelzik általában.

**Cserjézes:** a cserhántóüzemnél így elneveztetni szokott fiatalos.

**Harkács:** a fadöntésnél alkalmazott hajk neve.

**Hókácsolni:** a magyar ajku erdőőrök, erdőrendezés alkalmával nem hajkolják, hanem „hókácsolják“ az osztagvonalat.

**Beszakadó:** mély agyagtalajon, néha több ölnyi mély árkok oldalai, talajcsuszamlás folytán betemetik az árkot. A talajcsuszamlás folytán így helyet változtatott földdarabok, melyek néha több hold nagyságuk „beszakadók“-nak mondatnak.

**Teknyőláb:** a szántalpa erősített rakoncza.

**Hantos:** két vasfogu kapa.

Vác, 1884. évi októberhó 22-én.

*Erdődi György,*

okl. erdész.